ל) בכורות ד. חולין כד: ותמיד כו.ז. ב) ס"ח אלא

לפתחא לבי הברא. ג) פסוה

יה לא נמלא במנ"ך [ועי' יעב"ץ], ד) [כתובות סב:], ס) [לקמן פו.], ו) [וכן

פרש"י בחולין קלא: ד"ה

תורה אור השלם

ו. ואל הלוים תדבר

ו. וְאֶל וִילְוּיִם הְּנִיבּּוּ וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בִּּי תִקְּחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת

מֵאתָם בְּנַחֲלַתְכֶּם מִאתָם בְּנַחֲלַתְכֶּם מִאתָם בְּנַחֲלַתְכֶּם

והרמתם ממנו תרומת יי

מֶעֲשֵׁר מִן הַמַּעֲשֵׂר: במדבר יח כו

2. והַכּהַנִים הַלוּיָם בַּנֵי

גדול אָשֶׁר שָׁמְרוּ אָת מִשְׁמֶרָת מִקְדְּשׁי בָּתְעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאַל מֵעָלִי הַמְּה יִקְרָבוּ אַלִי לְשְׁרָתִנִי יִקְרָבוּ אַלִי לְשְׁרָתִנִי

ַיָּהְיָּהָיִהְיִּהְיְּהְיָּהְיִּהְ וְעָמְדוּ לְפָנֵי לְהַקְּרִיב

חַלֶּב וְדָם נְאָם אֲדֹנְי אֱלֹהִים: יחזקאל מד טו 3. וַאֲבַלְתָּם אֹתוֹ בְּכָל

מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְּכֶם כִּי שָׂכָר הוֹא לְכֶם חֵלֶף

בנובו ווייא. 4. וָאֶקְבְּצֵם אֶל תַּנְּהָר הַבָּא אֶל אַהֲוָא וַנְּחֲנֶה

4. וְאֶּלְהְיָצִם אֶל וַיּנְּיָוּ הַבָּא אֶל אַהֲוְא וַנַּחֲנֶה שָׁם יְמִים שְׁלֹשָׁה וְאָבִינֶה

במדבר יח לא

בי עקיבא מ"ט

עין משפמ

בא א מיי׳ פ״א מהל׳ מעשר הלכה ד: כב ב מיי׳ פ״ו מהל׳ תרומות הל' ג טור

יו"ד סי׳ שלא: בג ג מיי שם הלי יב: בד ד מיי שם הלי יז:

מוסף רש"י

וזה אחד מהם. זה מפורש מכולן לכך נקיט **ליה במילתיה** (המפרש תמיד בני צדוק. דע"כ לדוק כהן הוי וקרי להו לבניו לוים על שם שמשבט לוי הם, ואני שמעתי לוים שמשים, כמו (במדבר יח) שמטיט, כנוו (כמוכו ימן). וילוו עליך וגו' (חולין כד:). מפני מה קנסו לוים במעשר. מקרא מפורש לא מנאחי שקנסס, אבל דוגמא יש לדבר שכתוב בטורה בחופו (נחמיה י) נטונט בטופר (נמונים י) והיה הכהן בן אהרן עם הלוים בעשר הלוים, למדנו שלא האמינום על תרומת שנח המנמים על מרומת מעשר ולא היו חולקין להן מעשר בגורן אלא בפני **הכהניס** (חולין קלא:).

תוספות ישנים (נחזור לראשונות) וואידרן לריב"ל דאמר (בעשרה) כריב"ל דאמר (בעשרה) [בעשרים וארבעה] מקומות וכו' והקשה הר' שמואל מאיוור"א היכי מצינן למימר דהאי קרא בכהנים והכתיב בההוא ענינא ונתתם ממנו מרומת ה' לאהרן הכהן וא"כ בלוים מיירי שנותנים תרומת מעשר לכהן דאי בכהנים הא לא מחייבי להפרישה דשלהם היא. ואין לומר דמ"מ איירי קרא גם בלוים דלוים כתיבי אכן גם בכהנים איירי. זה אי אפשר לומר. דא"כ מאי מוכח ר עקיבא מואכלתם אותו בכל מקום דלא איירי קרא בכהנים הא כיון דאיירי קרא בלוים וכהנים מצינן למיקם ואכלתם אותו אלוים ושתא י"ל דשפיר איירי בכהני ור"ל ונתתם אותו לאהרן הכהן כלות' ונתתם שלריך שיהא נתון כבר מתנו תרומת ה' שהפרישה הישראל או הלוי מן המעשר עוד אומר מורי המעשו ראש"י דלעולם נאמר דאיירי קרא גם בלוים ייו"מ קרא ובכהנים ומ"מ קרא דונתתם אלוים קאי ואין להקשות א"כ היכי מוכח רבי עקיבא מואכלתם אותו דלא מיירי קרא בכהנים כיון דאיירי קרא בתרוייהו מצינו למיקס ואכלתם בלוים אבל לעולם איירי קרא אף בכחנים די"ל דזה לא קשה מידי דהא ודאי כולי קרא לא איירי אלא בלוים אליבא דר' עקיבא שהרי ואכלתם אותו בכל מקום נחינת טעם הוא לכל הפסוק דהכי משמע דכתיב ואכלתם אותו בכל מקום חלף עבודתכם באהל מועד וא״כ הפסוק נותן טעם לדבריו שיאכלו כל אותם המכרים למעלה חלף העבודה וא״כ כל הפסוק דכתיב לעיל מיניה דואכלתם לא איירי אלא במה שהפסוק דואכלתם מדבר. וקרא דואכלתם לא י בכהנים דהא

את הספינה (ב"ב פא: ושם) אמר דיהיב ליה לכהן וכר' אלעזר בן עזריה והתם מתרץ לה בין לר"מ בין לרבנן ול"ל דאליבא דרבנן מוקי לה התם כר"א בן עזריה אבל לר"מ אית ליה לאוקומי בתר דקנסינהו עזרא דלכ"ע לכהן ואפילו למ"ד קנסא

ור׳ אלעזר בן עזריה דר״מ דלעיל כר״ע ותימה דבפ׳ המוכר

לעניים יכול ליתן לכהן עני: מי שיכול לאוכלו בכל מקום. וא"ת לר"מ דאוסר לזרים מ"ט דמעשר ללוי ולא לכהן דלא מלי דריש כר״ע מי שיכול לאוכלו בכל מקום דמההוא טעמא דאסור לזרים אסור לאוכלו נמי בטומאת הגוף וא"א לאוכלו בבית הקברות וי"ל דאע"ג דאסור לזרים גזירת הכתוב הוא ואכלתם אותו בכל מקום:

מפני מה קנסו לוים במעשר פי׳ ר״יו) דלא מלינו בהדיא אלא מלינו בעזרא והיה הכהן בן אהרן עם הלוים במעשר הלוים ואיכא למימר דהכי קאמר כשיבאו הלוים לחלוק בבית הגרנות יבואו עמהם הכהנים וקשה דלר׳ אלעזר בן עזריה דלא שקלי לוים כלל בתר קנסא אלא כהנים הא לא משתמע מההוא קרא דהא ליכא למימר שהיו הכהנים עם הלוים לקבל מהם מעשר משלהם דהא בשלהם לא קנסום כדמוכח בפ׳ הזרוע (חולין דף קלה:) וי"ל דלר"ה בן עזריה לא נמנעו הלוים מכל וכל מלילך לבית הגרנות לחלוק במעשר כדמוכח פ"ב דכתובות (דף כו. ושם) וכ"ש בימי עזרא שעדיין לא פשט הקנס ולכך נאמר שילך הכהן עם הלוים ולמ"ד קנסא לעניים נקט כהן עם הלוים משום דשכיחי עניי כהנים טפי לפי שאין עסוקין במלאכה אלא בעבודת בית המקדש וגם אין להם קרקעות וה"ה עניי ישראל למ"ד מעשר מותר לזרים והר' יוסף אומר דנפקא לן מדכחיב במלאכי (ג) הביאו את כל המעשר אל בית האולר דבית האולר הוא לשכה שתקן עורא לתת שם תרומת כהנים כדכתיב בעזרא (נחמיה י) וכיון שמלוה לתת שם מעשר אם כן של כהנים הוא וקי"ל (מגילה דף טו.) מלאכי זה עזרא ולמ"ד קנסא לעניים מלוה לחת לכהנים משום דעניים שכיחי בהו

לכהן לכהן ולא ללוי אימא אף לכהן מאי מעמא דר' עקיבא דכתיב יואל הלוים תדבר ואמרת אליהם בלוים קא משתעי קרא ואידך כדר' יהושע ב"ל דאמר ר' יהושע ב"ל בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לוים 🌣 וזה אחד מהם יוהכהנים הלוים בני צדוק ור"ע הכא לא מצית אמרת דכתיב יואכלתם אותו בכל מקום מי שיכול לאוכלו בכל מקום יצא כהן שאין יכול לאוכלו בבית הקברות ואידך כל היכא רבעי דלא בעי חומה ואי אכיל ליה בטומאת הגוף לא לקי ההיא גינתא דהוה שקיל רבי אלעזר בן עזריה מעשר ראשון מינה אזל ר"ע אהדריה לפתחא לבי קברי אמר או עקיבא בתרמילו ואנא חיי איתמר מפני מה קנסו לוים במעשר פליגי בה רבי יונתן וסביא חד אמר משלא עלו בימי עזרא וח"א כדי שיסמכו כהנים עליו בימי מומאתן בשלמא למאן דאמר שלא עלו משום הכי קנסינהו אלא למ"ד כדי שיסמכו עליו כהנים בימי מומאתן משום כהנים קנסינהו ללוים אלא כולי עלמא קנסא שלא עלו בימי עזרא והכא בהא קמיפלגי מר סבר קנסא לעניים ומר סבר כהנים בימי מומאתן עניים נינהו בשלמא למאן דאמר קנסא לעניים משום הכי אהדריה ר"ע לפתחא לבי קברי אלא למאן דאמר לכהנים אמאי אהדריה לפתחא לבי קברי הכי קאמר ליה אי דקא אתית בתורת קנסא אית לך ואי קא אתית בתורת חלוקה לית לך ומנא לן דלא סליקו בימי

עזרא דכתיב יואקבצם אל הנהר הבא על אהוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם אמר רב

הדרה אוכלת בשביל בנה כהן: חסדא בתחלה לא היו מעמידים שומרי' אלא מן הלוים שנאמר יושומרים הלוים לפניכם עכשיו אין מעמידין שומרים אלא מישראל שנאמר יושומרים הרבים בראשיכם: כותני יבת ישראל מישראל שנאמר יושומרים הרבים בראשיכם: מישו אל שנהמו היושונות היום בין השיכם. בון נכי יבון ישו אל שניסת לכהן תאכל בתרומה ימת ולה הימנו בן תאכל במעשר יניסת לישראל ללוי תאכל במעשר מת ולה הימנו בן תאכל במעשר יניסת לישראל לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר מת ולה הימנו בן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר מת בנה מישראל תאכל במעשר מת בנה מלוי בתרומה ולא במעשר מת בנה מישראל תאכל במעשר מת בנה מלוי תאכל בתרומה מת בנה מכהן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר

כדפרישית: מד סבר קנסא לעניים. דוקה ולה לכהנים עשירים ואליבא דר"ע פליגי דלר"א בן עזריה דשקלי כהנים מן התורה אפי׳ עשירים בתר דקנסינהו נמי דהוי לכהן ולא ללוי כדמוכת בהזרוע (חולין קוח:) ובפרק ב' דכתובות (דף כו. ושם) שקלי נמי כהנים עשירים דלדידהו לא קנים עזרא שהרי עלו וקנסא לעניים דקאמר הכא אין לפרש דוקא לעניי לוים ולא עניי ישראל וכהנים דא"כ נשתכרו עניי לוים במה שלא עלו ועוד דמשמע הכא דאי הוו כהנים דא"כ נשתכרו עניי הוו שקלי לכ"ע אע"ג דמדאורייתא לר"ע ללוי ולא לכהן אלא ודאי עניים דקאמר אפילו עניי ישראל וכהנים ומיהו למ"ד מעשר ראשון אסור לזרים אין נראה שינתן לעניי ישראל כדי למוכרו דמילתא דאתי לידי תקלה לא הוו מתקני רבנן דאיכא למיחש דלמא אתי למיכליה וכה"ג. אמרינן בפ"ב דכתובות (שם) ונראה דלר"ע לא הפקיע עזרא כח הלוים מכל וכל להשוותן לכהן ולישראל שלא יטלו מעשר אלא עניים ולא עשירים אלא לוים בין עניים בין עשירים היו נוטלים לעולם כדמשמע בכמה דוכתין שהיו נוטלין בתורת לויות דתנן בגיטין (דף ל.) המלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפריש עליהן (ב) ואיתא בגמרא (שם:) ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר לאביך בידי ובהזרוע (חולין קלא:) ובפ"ב דכתובות (דף כו.) פריך הש"ס מעשר ראשון דלוי הוא וטעמא כיון דמעיקרא היה המעשר של לוים לבדם לר"ע דיין שיקנסום ליתן גם לאחרים עמהם למר לעניים ולמר לכהנים וסתמא בכל דוכתא כר"ע ולר"א בן עזריה דאמר מדאורייתא אף לכהן בתר קנסא לכהן דוקא כדאמר בפ׳ שני דכתובות (שם) ולדידיה דוקא מעשר ראשון חוקה לכהונה ולא לר"ע מדע דלמ"ד לעניים היאך יהיה חוקה לכהונה ולר"א בן עזריה מה שבטל יוחנן את הוידוי (פוטה דף m:) אף על פי שדינו היה לכהנים כמו ללוים מכל מקום כיון דנלטוו לחתו אף ללוים כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם (במדבר יח) כשמפקיעין אותו מלוים לחת כולו לכהנים אין זה כמלותו: **רבובני** אוי אש בצאתי שם. והא דתנן בקדושין (דף סט.) עשרה יוחסין עלו מבבל וקחשיב לוים וקרא נמי כתיב (שורא א) ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימין והלוים וגו' אלמא עלו פרש"י בעשרה יוחסין (שם) דאותן לוים שעלו עמו היו קצוצי בהונות כשאמר להם נבולדנצר שירו לנו משיר ציון עמדו וקצצו בהונותיהן ואמרו איך נשיר את שיר ליון ולפי שלא מלא שם ראויים לשיר עמד וקנסם ואפילו למאן דאמר עיקר שיר בפה מכל מקום הקפיד משום דאיכא נמי מלוה בכלים:

ממי בל מירי בכהום דהת כמיב בכל מקום בדמפרש מלמודא מי שיכול לאכלו וכי [הרי] דלא איירי כלל בכהנים אליבא דר״ע כ״נ לראש״י: ושר סבר דווקא לענים נראה דפליגי אליבי דר״ע דאמר דקודם הקוס היה ללוי ולא לכהן אבל לרבי (אליעור) [אלעזר] דאמר דקודם הקוס היה לההן וללוי א״כ ימלוקו אליבא דידיה ויאמרו קוסא לעניים פירוש [להמים וללוים עניים ולאידן מ״ד] לההנים בימי טומאמן לבד וא״כ עשירים ההנים נקוסו והלא מה פשעם ומה מטאמם הלא לא קנס עורא רק לוים משום טעמא דמפרש אלא נראה דאליבא דר״ע פליגי. וראה דהלכה

באר שעמא דר"ע. לכאורה נראה דר"ע ולדוק פליגי בפלוגתא דר"ע לכהן ולא ללוי. בתמיה הא ודאי קרא לוים קאמר: בני לדוק. ולדוק כהן הוה וקרא לבניו הלוים: ר"א כן עזריה. כהן הוה כדאמר בברכות (דף מ:) דהוא עשירי לעזרא: עקיבא בתרמילו. משום דר"ע די רעיא דכלבא שבוע הוה: מרמילו. חמת של עור בשטייל"א בלע"ז ורועה נותן בה פתו ותולה בלוחרו: מפני מה קנסו לוים במעשר. לאו לעיל

אלא משום דכהנים נמי לוים איקרו כדאמרן אלא דאמר בכמה דוכתין בהש"ם בתר דקנסינהו עזרא (חולין דף קלא:) ובמסכת סוטה (דף מו:) תנן יוחנן כ"ג העביר הודיית המעשר ואמר מפני שאין מפרישין אותו כתקנן דרחמנא אמר יהבה ללוים ואנן יהבינן לכהנים והכא נקט לה משום דקבעי למיפרך עלה מהא דרבי עקיבא דאהדריה לפתחא לבי קברי: אלא ר' עקיבא מ"ט אהדריה כו'. למ"ד קנסא לכהנים קפריך אם איתא דתקנתא לכהנים הואי מי הוה מהדר ר"ע לפתחא לבי קברי נהי נמי דקרא בלוים כתיב מיהו ר"ע לבתר דקנסינהו עזרא הוה: ושוטרים הרבים ברחשיכם. דהיינו ישרחל שהם רבים מלוים: בותבר' ניסת ללוי. אחר שילדה מכהן: מאכל במעשר. ולא בתרומה דהדר הויא זרה: מת ולה הימנו בן תחכל במעשר. בשביל בנה והאי בן פסיל לה מתרומה שהרי יש לה זרע מן הזר וכתיב (ויקרא כב) וזרע אין לה ושבה והרי יש לה זרע ואע"ג דקרא בבת כהן כתיב מרבינן מיניה בגמרא⁶ נמי בת ישראל האוכלת בשביל

בנה כהן וניסת לזר ומת שחוזרת

היכי דבת כהן כי אית לה זרע

מישראל לא הדרה בת ישראל (א)

האוכלת בשביל בנה כהן נמי כי

אית לה זרע בין מלוי או מישראל לא

ואוכלת

בשביל בנה הלכך

האי דטעמא דהכא לאו משום הנסא

ָּבֶּבְיֶבְיּבְיּרְ לָא מָצָאתִי שָׁם: לֹא מָצָאתִי שָׁם: עזרא ח טו 5. והנה אמריהו כהן הָראש עַלִיכֶם לְכֹל דְבֵר יִי ְּחְבַּדְיָהוּ בֶּן יִּשְׁמְצֵאל הַנְּגִיד לְבֵית יְהוּדָה לְבֹל דְבַר הַמֶּלֶךְ וְשׁטְרִים הַלְוִיִם לְפְנֵיכֶם חִוּקוּ

הגהות הב"ח

יין עם הַטוֹב: נְעֲשׁוּ וִיהִי יְיָ עִם הַטוֹב: דברי הימים ב יט יא

(h) רש"י ד"ה מת ולה הימנו וכו' בת ישראל גמי האוכלת בשביל בנה כהו כי מים לה כל"ל: (ג) תום׳ ית כל כל כל (כ) ימום ו"ה מר סבר וכו" מפריש עליהן וכן התם בגמרא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אמר עקיבא בתרמילו ואנא חיי. עיין

לעזי רש"י בשטייל"א [בוטייל"א].

תום' חד מקמאי ב*ותני'* בת ישראל שנשאת ויש לה ממנו בן תאכל בתרומה. נשאת בתרומה. נשאת לדוי תאכל במעשר מת ולה ממנו בן תאכל במעשר. נשאת לישראל לא תאכל מת ולה ממנו בן לא תאכל לא כחרומה ולא כמעשר. במעשר. מת בנה מלוי תאכל בתרומה. מת בנה מכהן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר בת כהז שושאח לישראל לא

הימנו בן לא תאכל בתרומה נשאת ללוי תאכל במעשר. מת ולה הימנו בן תאכל במעשר נשאת לכהן תאכל בתרומה מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה מת בנה מלור לא תאכל במעשר מת בנה מישראל חוזרת לבית אביה האולה בתרומה ואוכלת בתרומה וע"ז נאמר ושבה אל בית אביה כנעוריה:

כרכי עקיבל דהא פליני אליביה והוה ניאא מההיא דמעשה שהיו באים בפפינה (תע"ש פ"ה מ"ט) שנתן רבן גמליאל המעשר ראשון לרי יהושע בן חנניה שהיה לוי ואמאי הלא קנסינהו עזרא והרבי [גמליאל] לאחר קנסא היה. אלא ודאי לרבי עקיבא ימא דמחה היה ללוי דווקא ועזרא קנסינהו ונסנו לכהן וללוי עניים ורבי יהושע עני היה ורבי (אליעור) פגר שהיה בחהלה לכהן וללוי ולבתר קנסא היה לכהן וללוי שנאשר שוטרים בראשיכם. אין זה פסוק בכל המקרא. ושמא היינו דכמיב ואשימם בראשיכם (דברים א) א):